

Suomen viimeisin jääkausi

Pge1 | Suomi

Leena Kangas-Järviluoma

19/9/16

Yleistä jääkaudesta

- ▶ maapallon historiasta tunnetaan useita jääkausia
- ▶ jääkausi = maapallon pinnasta merkittävä osa mannerjäätiköiden ja vuoristojäätiköiden peitossa
  - ▶ tällä hetkellä 10 %
- ▶ syitä jääkausille:
  - ▶ mannerlaattojen liikkeet
  - ▶ maapallon pyörimisliike ja sen vaihtelu
  - ▶ auringon aktiivisuus
  - ▶ jäätiköitymisen itseään ruokkiva tila...

- ▶ Viimeisin jäätiköityminen n. 25 000 - 10 000 vuotta sitten
- ▶ jäätiköityminen alkoi Skandeilta
  - ▶ talvella satoi enemmän lunta kuin kesällä ehti sulaa
- ▶ Suomen päällä 2-3 km paksu jääpeite
- ▶ laajimmillaan jäätikkö oli 18 000 vuotta sitten
  - ▶ ulottui Saksaan ja Brittein saarille saakka

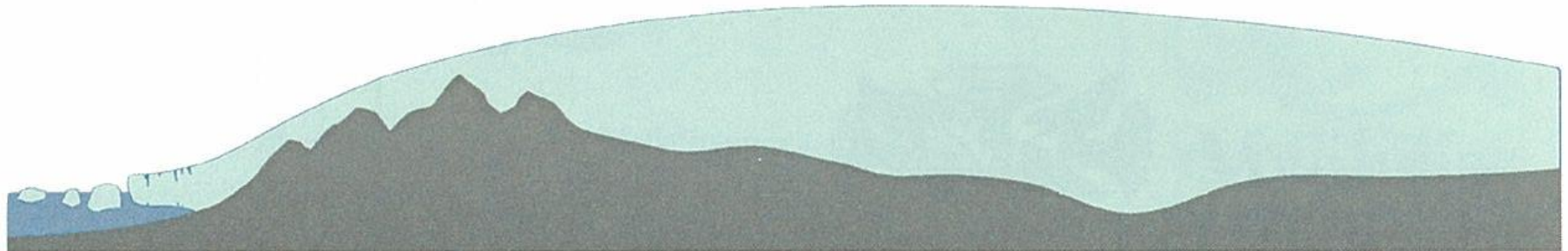
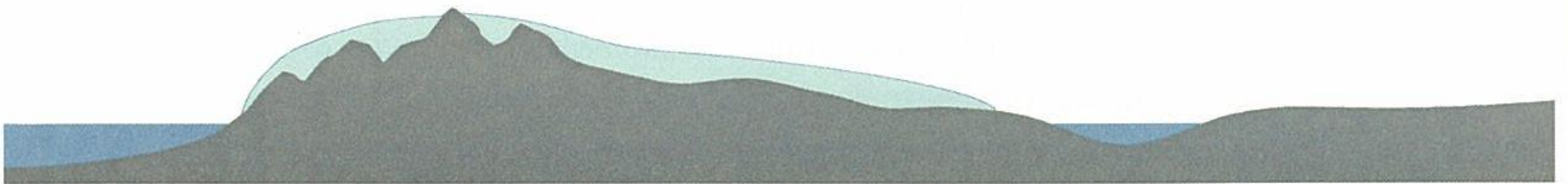
ATLANTTI

NORJA

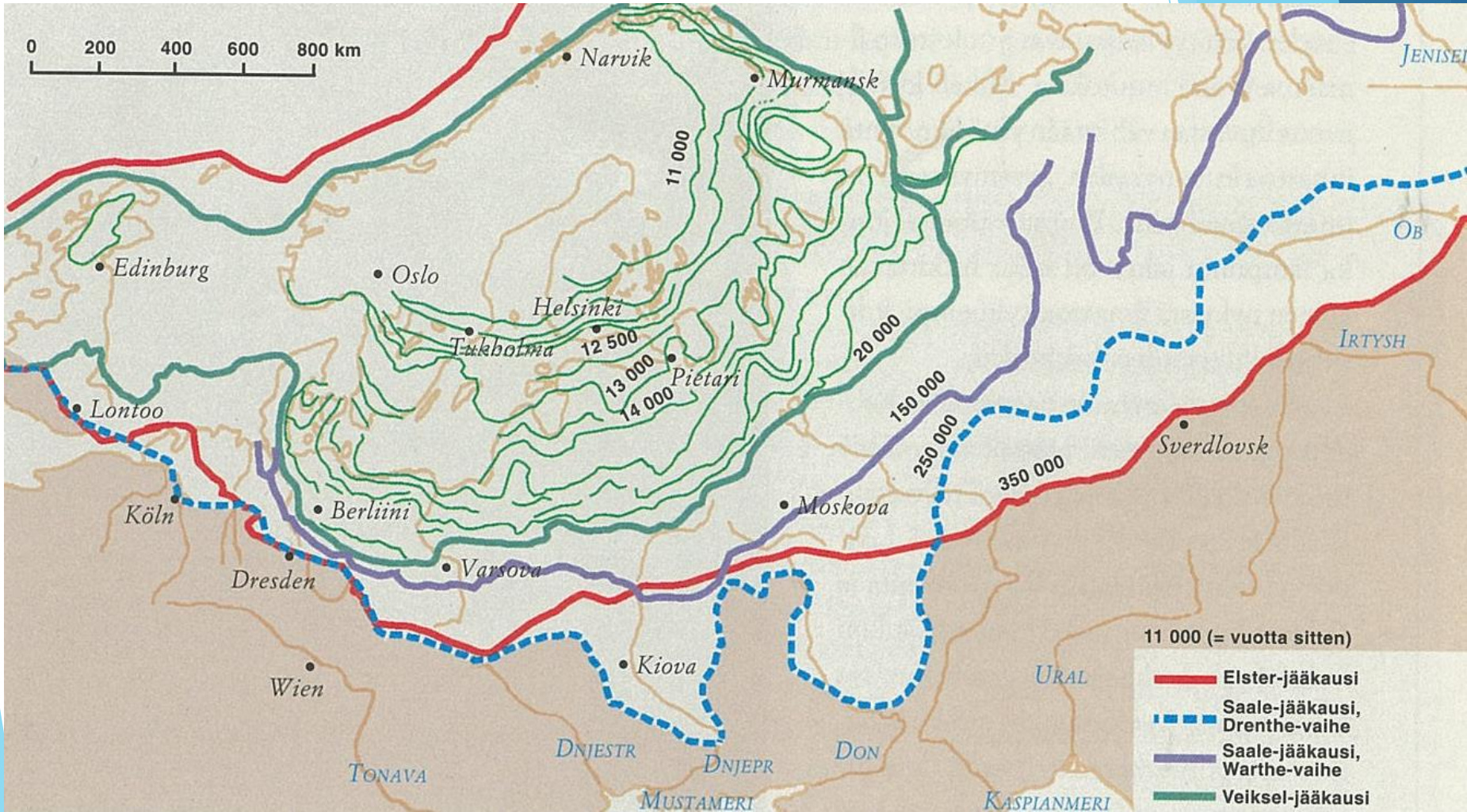
RUOTSI

POHJANLAHTI

SUOMI

9–5. Mannerjään leviäminen alkoi Skandeilta, kunnes Myöhäis-Veikselin aikana se peitti koko Suomen 2–3 kilometrin jääpeitteeseen.

Etenevän jään merkkejä

- ▶ Suomea peittävä jää virtasi luoteesta kaakkoon
- ▶ virratessaan eteenpäin jää
  - ▶ kulutti ja hioi kallioperää
  - ▶ kuljetti ja kasasi irtonaista materiaalia
- ▶ jäätikön edetessä syntyi myös Suomen yleisin maalaji, moreeni
  - ▶ isoja ja pieniä kulmikkaita kivenlohkareita + sora/hiekka/savi

- ▶ jäätikön kuljettamaa moreenia kertyi kalliokohoumien eteen, syntyi drumliineja
- ▶ jäätikön hioessa kalliota muodostui silokallioita
- ▶ jään mukana saattoi kulkeutua valtavia kiviä, siirtolohkareita

Jäätikön liikesuunta

Proksimaaliosa

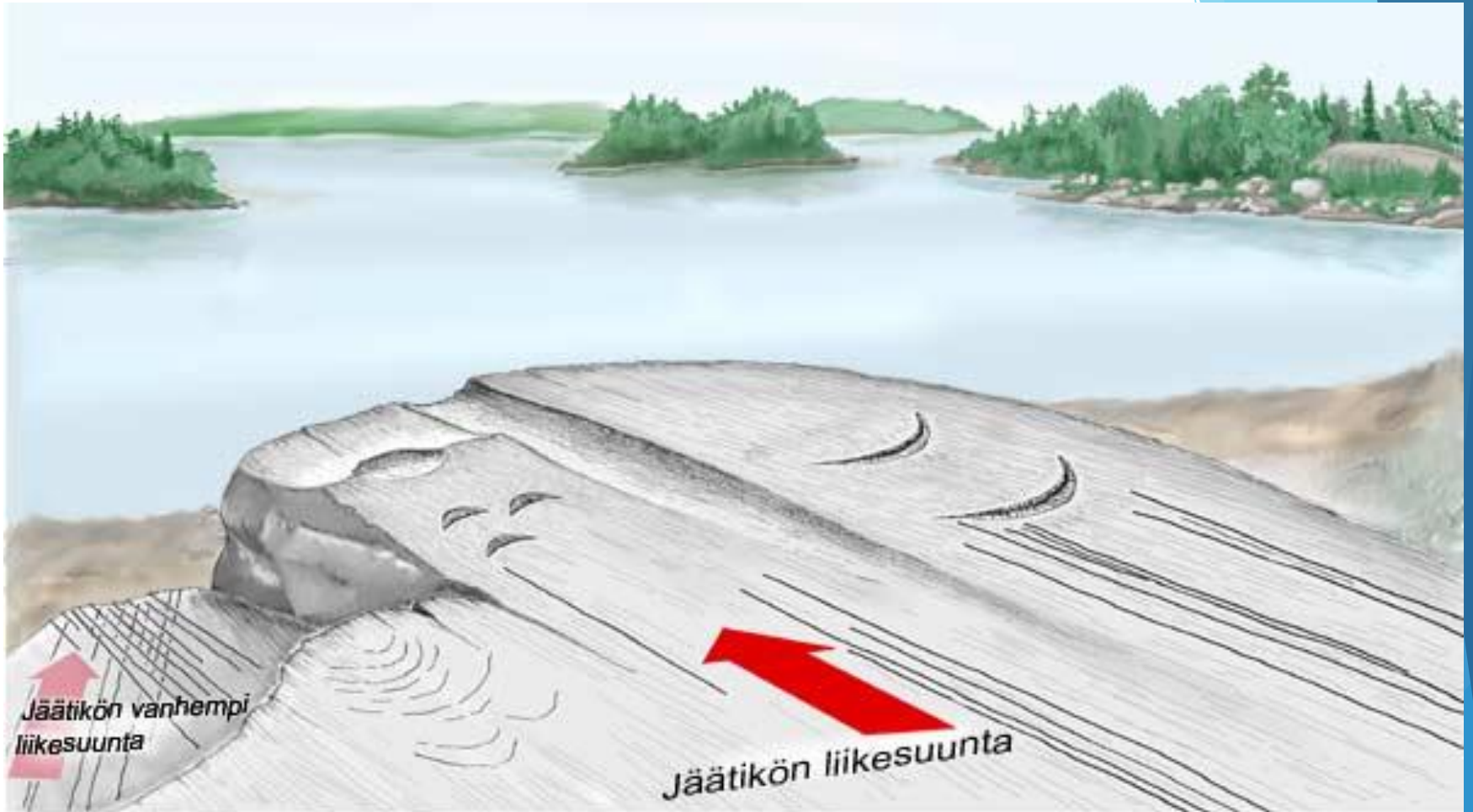
Distaaliosa

Harri Kutvonen 2004

19/9/16

1

2

3

4

5

6

7

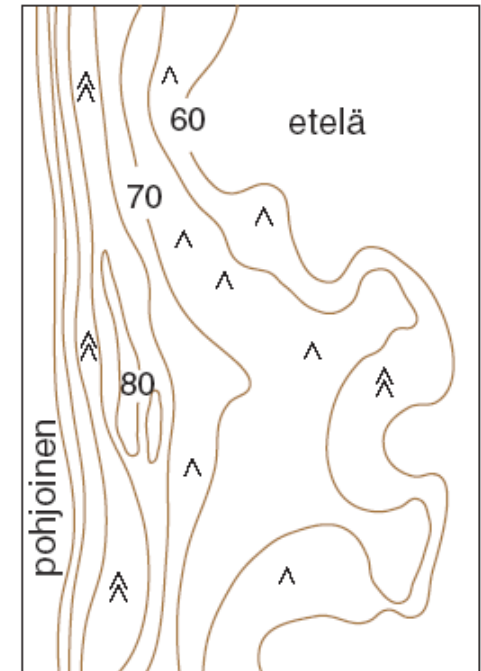
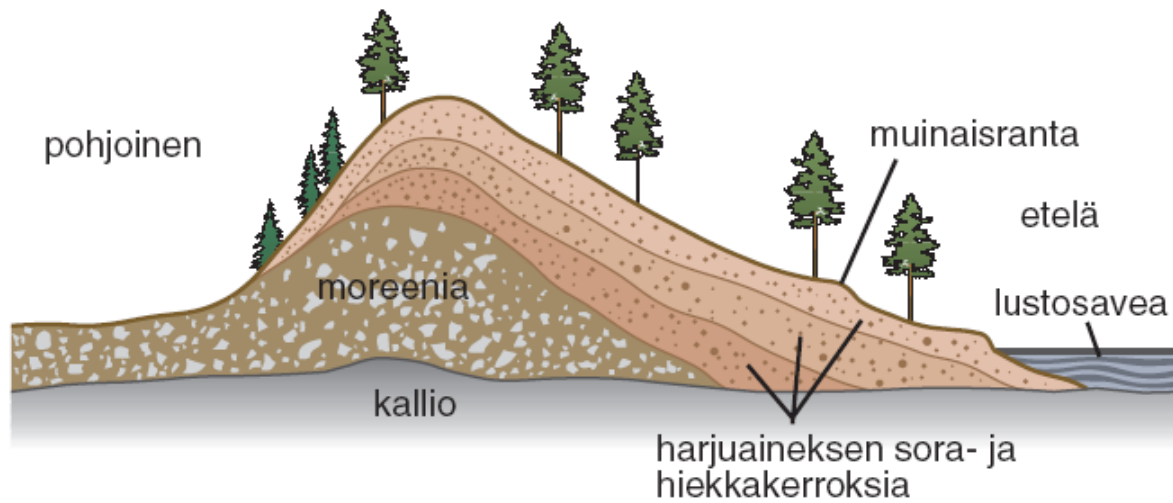
19/9/16

Jäätiköitymisen päättyminen

- ▶ Pohjolan ilmasto alkoi lämmetä ja jäätikkö alkoi vetäytyä
  - ▶ jäänreuna siirtyi luoteeseen 100-300m vuodessa
  - ▶ välillä jäätikön vetäytyminen saattoi pysähtyä > kylmempi vuosi
- ▶ jääpeitteen sulamisessa kesti n. 3000 vuotta
  - ▶ kokonaan jääpeite pois Suomen päältä n. 10 000 vuotta sitten
- ▶ uusi jäätiköityminen tulossa 15 000 - 20 000 vuoden kuluttua

Vetäytyvän jään merkkejä

- ▶ paikallaan pysyvän jäänreunan eteen kasaantunut aines
= reunamuodostuma
  - ▶ jäänreunan suuntainen
  - ▶ Suomessa Salpausselät

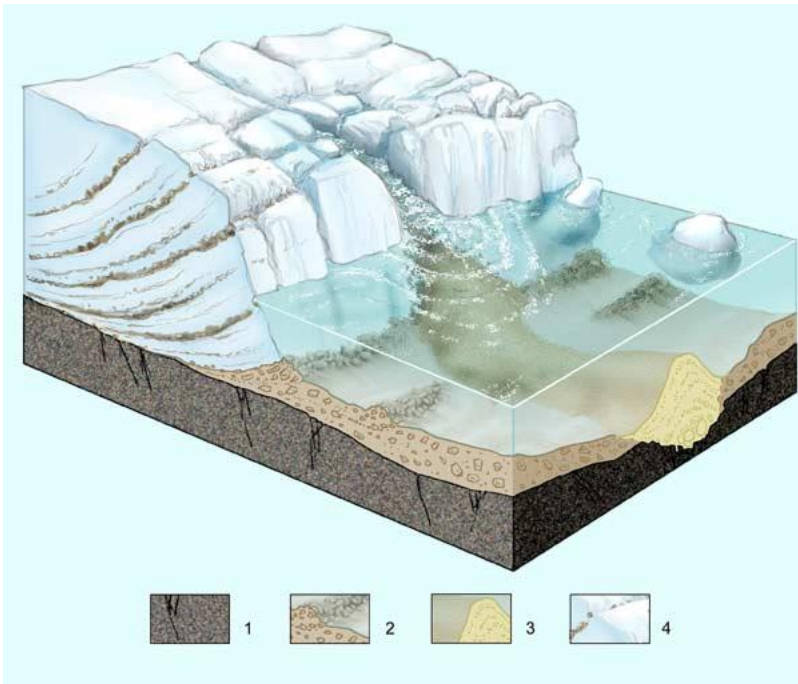

109A Reunamuodostuman rakenne ja sen muoto korkeuskäyrin kartalla.

- ▶ jäätikön sulaessa sen sisään ja alle muodostui jokia, joet kasasivat ainesta = pitkittäisharju
  - ▶ jään vetäytymisen suuntaisia
  - ▶ Suomessa Punkaharju & Pyynikki

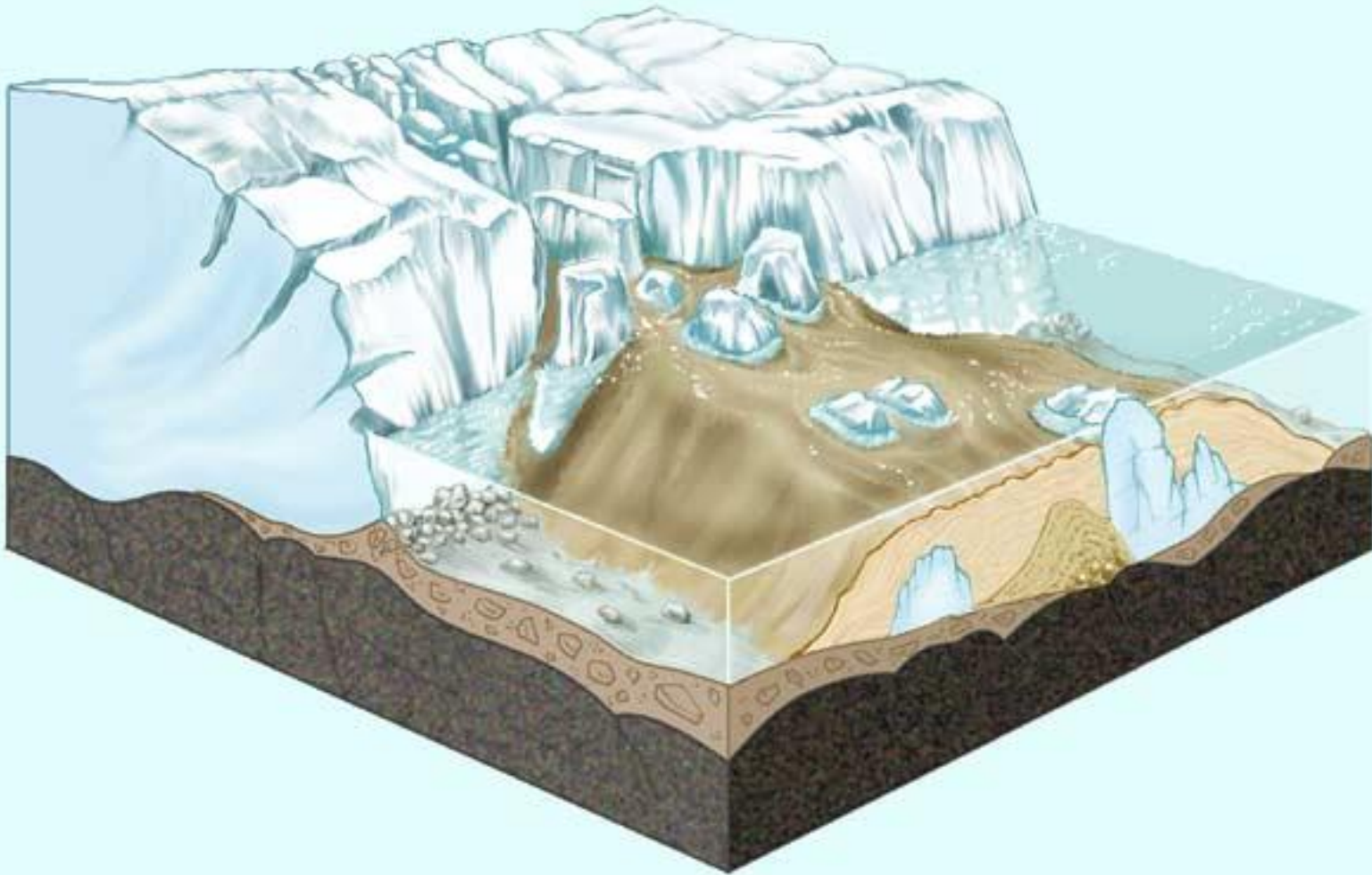
- ▶ rantahietikot
  - ▶ Kalajoki, Lohtaja, Yyteri
- ▶ lustosavi
- ▶ hiidenkirnut
- ▶ suppa

19/9/16

19/9/16

1

2

3

4

5

19/9/16

► Tehtävät: 1, 2, 3, 4, 6, 8, 10